1. ప్రత్యేక కేటగిరీ హోదా మరియు ఆర్థిక గ్రాంట్లకు సంబంధించి ఆంధ్రప్రదేశ్ మరియు కేంద్ర ప్రభుత్వం మధ్య ఉన్న సమస్యలను పరిశీలించండి. ఈ అంశంపై రాష్ట్రం యొక్క వైఖరి ఏమిటి?

2014లో ఆంధ్రప్రదేశ్ విభజన, తెలంగాణ ఏర్పాటుకు దారితీసింది, ముఖ్యంగా ప్రత్యేక కేటగిరీ హోదా (SCS) మంజూరు మరియు సంబంధిత ఆర్థిక సహాయం వంటి విషయాలు ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం మరియు కేంద్ర ప్రభుత్వం మధ్య సమస్యలకు కేంద్ర బిందువుగా ఉన్నాయి.

ఆంధ్రప్రదేశ్ మరియు కేంద్ర ప్రభుత్వం మధ్య కీలక సమస్యలు

1. ప్రత్యేక కేటగిరీ హోదా (SCS) వివాదం

- 14వ ఆర్థిక సంఘం పన్ను వికేంద్రీకరణ పెంచడాన్ని ఉటంకిస్తూ, SCS కోసం AP చేసిన డిమాండ్‌ను కేంద్రం తిరస్కరించింది. బదులుగా, ప్రత్యేక ఆర్థిక ప్యాకేజీని అందించింది, దానిని AP తిరస్కరించింది.

2. ఆర్థిక సమస్యలు & గ్రాంట్లు

- **రెవెన్యూ లోటు:** AP విభజన తర్వాత₹16,000 కోట్ల లోటు పాక్షికంగా నిధులు సమకూరుతూనే ఉంది.
- **మూలధనం & మౌలిక సదుపాయాలు:** అమరావతి మరియు పోలవరం ప్రాజెక్ట్ కోసం నిధులు (₹55,548 కోట్లు అవసరం) జాప్యాలను ఎదుర్కొంటుంది.
- **పారిశ్రామిక ప్రోత్సాహకాలు:** వాగ్దానం చేసిన జీఎస్టీ మరియు పన్ను ప్రయోజనాలు ఇంకా పూర్తిగా అమలు కాలేదు.

3. పెండింగ్‌లో ఉన్న AP పునర్వ్యవస్థీకరణ చట్టంలోని నిబద్ధతలు

- **సంస్థలు:** అనేక ఐఐటీలు, ఐఐఎంలు మరియు ఎయిమ్స్ నిధుల కొరతతో ఉన్నాయి.
- **ఆస్తి విభాగం:** వివాదాలు ఏపీ, తెలంగాణ మధ్య 1.42 లక్షల కోట్ల విలువైన ఆస్తులు కొనసాగుతున్నాయి.

4. నీటి వివాదాలు

- కృష్ణా, గోదావరి నదుల భాగస్వామ్య వివాదాలు కొనసాగుతున్నాయి, తెలంగాణ అధికంగా ఉపసంహరించుకుందని ఆరోపించబడింది.

5. రాజకీయ & ఆర్థిక సమస్యలు

- కేంద్రం నిర్లక్ష్యం చేస్తోందని, ఆర్థిక స్వయంప్రతిపత్తి పెంచాలని, పెండింగ్‌లో ఉన్న వాగ్దానాలను పరిష్కరించాలని డిమాండ్ చేస్తూ ఏపీ ఆరోపించింది.

ఆంధ్రప్రదేశ్ స్థితి:

- **SCS కు డిమాండ్:** హైదరాబాద్ (ఒక ప్రధాన ఆర్థిక కేంద్రం) ను తెలంగాణకు వేరు చేయడం వల్ల ఆదాయం కోల్పోతున్నామని పేర్కొంటూ ఆంధ్రప్రదేశ్ నిరంతరం SCSను డిమాండ్ చేస్తోంది. వనరుల అంతరాన్ని తగ్గించడానికి మరియు అభివృద్ధిని వేగవంతం చేయడానికి SCS అవసరమని వారు వాదిస్తున్నారు.

- **దావాకు ఆధారం:** రాష్ట్ర విభజన సమయంలో అప్పటి ప్రధానమంత్రి ఇచ్చిన హామీల ఆధారంగా ఈ డిమాండ్ ఏర్పడింది, 5 సంవత్సరాల పాటు SCS హామీ ఇచ్చారు.
- **సమర్థన:** కొత్తగా ఏర్పడిన రాష్ట్రానికి కీలకమైన పెట్టుబడులను ఆకర్షించడానికి, ఉపాధి అవకాశాలను సృష్టించడానికి మరియు మౌలిక సదుపాయాలను అభివృద్ధి చేయడానికి SCS కీలకమని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం వాదిస్తుంది.
- **భావోద్వేగ ఆకర్షణ:** రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తెలుగు ప్రజల మనోభావాలను మరియు న్యాయం యొక్క అవసరాన్ని నొక్కి చెప్పడంతో, SCS డిమాండ్ కూడా భావోద్వేగ కోణాన్ని సంతరించుకుంది.

కేంద్ర ప్రభుత్వ వైఖరి:

- **రాజ్యాంగ నిబంధన లేదు:** ఏ రాష్ట్రానికీ ఎస్సీఎస్ మంజూరు చేయడానికి రాజ్యాంగ నిబంధన లేదని కేంద్ర ప్రభుత్వం వాదిస్తోంది.
- **14వ ఆర్థిక సంఘం:** వారు 14వ ఆర్థిక సంఘం సిఫార్సులను ఎత్తి చూపారు, ఇది చాలా రాష్ట్రాలకు SCSను తొలగించి, ఈశాన్య రాష్ట్రాలు మరియు మూడు కొండ రాష్ట్రాలకు మాత్రమే దానిని నిలుపుకుంది.
- **ప్రత్యామ్నాయ సహాయం:** ఆంధ్రప్రదేశ్‌కు నిధుల వికేంద్రీకరణ, ప్రత్యేక అభివృద్ధి ప్యాకేజీలు మరియు బాహ్య సహాయంతో కూడిన ప్రాజెక్టులకు నిధులు వంటి ప్రత్యామ్నాయ ఆర్థిక సహాయాన్ని కేంద్రం అందించింది.
- **"ద్రవ్య సమానమైనది":** ప్రత్యేక హోదా రాష్ట్రానికి లభించే దానికి "ద్రవ్య సమానమైన" మొత్తాన్ని అందించడానికి కేంద్ర ప్రభుత్వం సంసిద్ధతను ప్రకటించింది, కానీ అధికారికంగా హోదాను మంజూరు చేయలేదు.

ప్రస్తుత పరిస్థితి:

ఆంధ్రప్రదేశ్ SCS డిమాండ్‌ను కొనసాగిస్తుండటంతో ఈ సమస్య పరిష్కారం కాలేదు. రాష్ట్రానికి, కేంద్రానికి మధ్య ఉన్న రాజకీయ గతిశీలత, ప్రజా ఒత్తిడితో పాటు, కొనసాగుతున్న చర్చను రూపొందించడంలో ముఖ్యమైన పాత్ర పోషిస్తాయి.

ముగింపు:

ఆంధ్రప్రదేశ్ మరియు కేంద్ర ప్రభుత్వం మధ్య SCS మరియు ఆర్థిక గ్రాంట్లపై వివాదం చట్టపరమైన వివరణలు, రాజకీయ వాగ్దానాలు మరియు ఆర్థిక అవసరాల యొక్క సంక్లిష్టమైన పరస్పర చర్య. కేంద్ర ప్రభుత్వం రాజ్యాంగ పరిమితులు మరియు 14వ ఆర్థిక సంఘం సిఫార్సులను ఉదహరిస్తుండగా, ఆంధ్రప్రదేశ్ విభజన సమయంలో ఇచ్చిన హామీలను మరియు దాని అభివృద్ధి సవాళ్లను అధిగమించడానికి ప్రత్యేక సహాయం అవసరాన్ని నొక్కి చెబుతుంది. పరస్పరం అంగీకరించే పరిష్కారం లేకపోవడం వివాదాస్పద అంశంగా కొనసాగుతోంది, ఇది రాష్ట్ర అభివృద్ధి పథాన్ని ప్రభావితం చేస్తుంది.

2. రాష్ట్ర పారిశ్రామిక మరియు ఆర్థిక అభివృద్ధిలో ఆంధ్రప్రదేశ్ ఖనిజ వనరుల ప్రాముఖ్యతను చర్చించండి. స్థిరమైన మైనింగ్‌లో రాష్ట్రం ఏ సవాళ్లను ఎదుర్కొంటుంది?

పరిచయం

ఆంధ్రప్రదేశ్ ఖనిజ వనరులతో సమృద్ధిగా ఉంది, ఇవి దాని పారిశ్రామిక మరియు ఆర్థిక అభివృద్ధిలో కీలక పాత్ర పోషిస్తాయి. రాష్ట్రంలో బాక్సైట్, సున్నపురాయి, బొగ్గు, మాంగనీస్, క్వార్ట్జ్ మరియు బీచ్ ఇసుక ఖనిజాలు (మోనజైట్, ఇల్మనైట్) పుష్కలంగా ఉన్నాయి. ఆంధ్రప్రదేశ్ దాని పారిశ్రామిక మరియు ఆర్థిక రంగంలో కీలక పాత్ర పోషిస్తున్న సమృద్ధిగా ఖనిజ వనరులను కలిగి ఉంది.

1. కీలక ఖనిజాలు:

- **సున్నపురాయి:** సిమెంట్ ఉత్పత్తికి అవసరమైన సున్నపురాయిని ఉత్పత్తి చేసే ప్రముఖ రాష్ట్రాలలో AP ఒకటి, ఇది సిమెంట్ పరిశ్రమ వృద్ధికి తోడ్పడుతుంది.
- **బాక్సైట్:** రాష్ట్రంలో అల్యూమినియం ఉత్పత్తిలో ఉపయోగించే బాక్సైట్ నిల్వలు గణనీయమైన స్థాయిలో ఉన్నాయి, ఇది పరిశ్రమలను ఆకర్షిస్తుంది మరియు ఉపాధిని సృష్టిస్తుంది.
- **బారైట్స్:** ఈ రాష్ట్రం బరైట్ యొక్క ప్రధాన ఉత్పత్తిదారు, ఇది చమురు తవ్వకం పరిశ్రమకు కీలకమైనది.
- **గ్రానైట్:** ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో విస్తారమైన గ్రానైట్ నిక్షేపాలు ఉన్నాయి, ఇవి రాతి ప్రాసెసింగ్ మరియు ఎగుమతి పరిశ్రమకు దోహదం చేస్తాయి.
- **ఇనుప ఖనిజం & మాంగనీస్:** ఈ ఖనిజాలు ఉక్కు పరిశ్రమకు కీలకమైనవి, లోహ ఉత్పత్తిలో పెట్టుబడులను ఆకర్షిస్తాయి.

2. పారిశ్రామిక వృద్ధికి తోడ్పాటు:

- ఈ వనరుల ఉనికి పరిశ్రమలకు ముడి పదార్థాలను అందిస్తుంది, ఇది స్థానిక తయారీని పెంచుతుంది.
- మైనింగ్ రంగం ముఖ్యంగా గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో గణనీయమైన ఉపాధి అవకాశాలను సృష్టిస్తుంది.
- మౌలిక సదుపాయాల ప్రాజెక్టులు మరియు ప్రభుత్వ-ప్రైవేట్ భాగస్వామ్యాలు పారిశ్రామిక కేంద్రాల స్థాపనకు మద్దతు ఇచ్చాయి, రాష్ట్ర ఆర్థిక అభివృద్ధికి దోహదపడ్డాయి.

3. ఆదాయ ఉత్పత్తి:

- మైనింగ్ రంగం రాష్ట్ర GDPకి మరియు పన్నులు మరియు రాయల్టీల ద్వారా ఆదాయ ఉత్పత్తికి గణనీయంగా దోహదపడుతుంది.
- ఖనిజ వనరులపై ఆధారపడిన పరిశ్రమల స్థాపన ఎగుమతులను బలోపేతం చేస్తుంది, ప్రాంతీయ మరియు జాతీయ వృద్ధిని ప్రోత్సహిస్తుంది.

స్థిరమైన మైనింగ్‌లో సవాళ్లు

1. **పర్యావరణ క్షీణత:** ముఖ్యంగా విశాఖపట్నం వంటి గిరిజన ప్రాంతాలలో, క్రమబద్ధీకరించని మైనింగ్ అటవీ నిర్మూలన, నేల కోత మరియు భూగర్భజల క్షీణతకు కారణమవుతుంది.
2. **స్వదేశీ సమాజాల స్థానభ్రంశం:** మైనింగ్ ప్రాజెక్టులు తరచుగా భూసేకరణ మరియు గిరిజన జనాభా స్థానభ్రంశానికి దారితీస్తాయి, ఇది వారి జీవనోపాధిని ప్రభావితం చేస్తుంది. తూర్పు కనుమల ప్రాంతంలో నివసించే కొండా రెడ్డిలు మరియు కోయలు వంటి గిరిజన సమూహాలు.
3. **అక్రమ మైనింగ్:** ముఖ్యంగా ఇసుక మరియు ఇనుప ఖనిజం యొక్క అనియంత్రిత వెలికితీత రాష్ట్ర ఆదాయాన్ని కోల్పోవడానికి మరియు పర్యావరణ అసమతుల్యతకు దారితీస్తుంది. గోదావరి, కృష్ణ మరియు తుంగభద్ర నదుల పడకలలో ఇసుక తవ్వకం.
4. **నియంత్రణ సవాళ్లు:** పర్యావరణ మరియు అటవీ చట్టాల అస్థిరమైన అమలు స్థిరమైన మైనింగ్‌కు ఆటంకం కలిగిస్తుంది.
5. **నీటి కాలుష్యం:** మైనింగ్ కార్యకలాపాలు స్థానిక నీటి వనరులను కలుషితం చేస్తాయి, వ్యవసాయం మరియు తాగునీటి వనరులను ప్రభావితం చేస్తాయి. ఉదాహరణకు, కడప బేసిన్‌లోని తుమ్మలపల్లి యురేనియం మైనింగ్ ప్రాంతం నుండి భూగర్భ జలాల నమూనాలలో అనుమతించదగిన పరిమితికి మించి యురేనియం ఉన్నట్లు కనుగొనబడింది.
6. **పరిమిత విలువ జోడింపు:** సమృద్ధిగా వనరులు ఉన్నప్పటికీ, రాష్ట్రంలో తగినంత ప్రాసెసింగ్ పరిశ్రమలు లేకపోవడం వల్ల తుది ఉత్పత్తుల కంటే ముడి ఖనిజాల ఎగుమతి జరుగుతుంది.

స్థిరమైన మైనింగ్ కోసం ముందుకు సాగడం

- **కఠినమైన నియంత్రణ & పర్యవేక్షణ**: పర్యావరణ ప్రభావ అంచనాలను (EIA) బలోపేతం చేయడం మరియు మైనింగ్ కార్యకలాపాలను నిజ-సమయ పర్యవేక్షణలో ప్రవేశపెట్టడం.
- **సమాజ భాగస్వామ్యం**: స్థానిక సమస్యలను పరిష్కరించడానికి మరియు ప్రత్యామ్నాయ జీవనోపాధిని అందించడానికి వాటాదారుల సంప్రదింపులను నిర్ధారించాలి.
- **సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని స్వీకరించడం**: పర్యావరణ అనుకూల మైనింగ్ పద్ధతులను ఉపయోగించండి మరియు వ్యర్థాల నిర్వహణ వ్యూహాలను ప్రోత్సహించాలి.
- **విలువ జోడింపు**: స్థానిక ఉపాధి మరియు ఆదాయాన్ని పెంచడానికి రాష్ట్రంలో ఖనిజ ఆధారిత పరిశ్రమలను అభివృద్ధి చేయాలి.
- **పునరావాసం & అటవీకరణ**: క్షీణించిన భూమిని పునరుద్ధరించడానికి గనుల పునరుద్ధరణ మరియు అటవీకరణ ప్రాజెక్టులను అమలు చేయాలి.

ముగింపు

ఆంధ్రప్రదేశ్ ఖనిజ సంపద పారిశ్రామిక వృద్ధికి మరియు ఆర్థిక శ్రేయస్సుకు మూలస్తంభంగా ఉన్నప్పటికీ, పర్యావరణ మరియు సామాజిక సమస్యలతో అభివృద్ధిని సమతుల్యం చేయడానికి స్థిరమైన మైనింగ్ పద్ధతులు చాలా అవసరం.